

Cultuurverschil nekt allochtoon die baan zoekt

Hoe hoger de functie, hoe zwaarder sociaal-culturele vaardigheden een rol gaan spelen

Anders dan het Sociaal en Cultureel Planbureau denkt, heeft de achtergestelde positie van allochtonen op de arbeidsmarkt wel degelijk te maken met cultuurverschillen, vindt **Arnold Enklaar**.

Onder niet-westerse allochtonen komt aanzienlijk meer werkloosheid voor dan onder autochtone Nederlanders. Voor een relatief groot deel van het verschil bestaat geen goede verklaring.

Waarschijnlijk houdt dit verband met discriminatie, aldus de verklaring die het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) hiervoor geeft in de eerste 'Discriminatie-monitor niet-westerse allochtonen op de arbeidsmarkt', die afgelopen donderdag verscheen.

Het lijkt een overtuigende redenering, maar dat is het niet. De onderzoekers hebben namelijk een belangrijke factor buiten beschouwing gelaten: cultuur. In het rapport wordt wel geopperd dat de hogere werkloosheid voor een deel ook te wijten is aan cultuurverschillen, maar even snel wordt dat idee weer verworpen.

Voor het onderzoek zijn tweedegeneratieallochtonen geselecteerd die in Nederland geboren zijn en allochtonen die mbo, hbo of wo hebben afgerond: die zijn cultureel toch goed geïntegreerd?

Nee. Een aanzienlijk aantal jongeren van allochtone afkomst heeft wel een Nederlands diploma op zak. Hun mentaliteit lijkt nog steeds veel op die van hun ouders die uit een arm dorp in Anatolië of de Rif kwamen.

Ik heb veel ervaring in het begeleiden van allochtonen die op zoek zijn naar werk en ik maak hbo'ers mee die niets snappen van de Nederlandse mentaliteit en om die reden moeilijk aan werk komen of hun baan snel weer verliezen. Modern gekleed zijn en vlot Nederlands spreken betekent lang niet altijd dat iemand ook cultureel geïntegreerd is.

Waarom vinden sommige allochtonen gemakkelijk werk en anderen niet, ook al zijn ze op het eerste gezicht gelijk gekwalificeerd voor de arbeidsmarkt?

Mijn ervaring is dat de eersten gewoon een betere beheersing hebben van de Ne-

TEKENING RUBEN L. OPPENHEIMER

derlandse sociaal-culturele vaardigheden, terwijl de laatsten de bedoelingen van Nederlanders niet altijd goed aanvoelen, Nederlanders gedrag vaak verkeerd interpreteren, en zich opstellen en uiten op een manier die in Nederland negatief wordt beoordeeld. Niet discriminatie maar cultuurverschil is de grootste barrière die al-

lochtonen moeten nemen.

Een voorbeeld hoe het fout kan lopen is het sollicitatiegesprek van twee kandidaten voor de functie van boekhouder bij een dynamisch dienstverlenend bedrijf. Ik hoorde ervan via iemand die namens het bedrijf aan tafel zat. De ene sollicitant was van Marokkaanse afkomst en de ander van

Nederlandse.

De Marokkaanse kandidaat begon het gesprek met te zeggen dat hij erover twijfelde of hij wel bij het bedrijf wilde komen werken. Hij vroeg zich af of het wel groot genoeg voor hem was en of hij zich er wel voldoende zou kunnen ontplooiën. Een wat vreemde binnenkomer voor iemand

die op dat moment boekhouder was bij een niet zo groot installatiebedrijf.

Vervolgens kreeg hij vragen als: Wat zou u doen als de directie u vraagt om de jaarstukken iets anders op te stellen zodat het beter lijkt voor de aandeelhouders? Wat doet u als u het er niet mee eens bent? Wat gaat u doen als managers over hun budget heengaan?

De kandidaat antwoordde even zelfverzekerd als kort: Ik zal daar goed naar luisteren. Ik zou wel mijn mening geven. Ik zou ze vertellen dat ze over hun budget heen zijn. Punt.

De vragen waren bedoeld om hem uit zijn tent te lokken en hem de gelegenheid te geven te laten zien hoe hij met zulke lastige keuzes zou omgaan. Hij leek er echter vooral op uit te zijn zich gunstig te presenteren met 'goede' antwoorden en zo min mogelijk van zichzelf bloot te geven.

Dat zien we vaak bij niet-westerse allochtonen. Deze man had duidelijk de intelligentie en inhoudelijke vakbekwaamheid om boekhouder bij het bedrijf te worden, anders zou hij niet voor het gesprek zijn uitgenodigd, maar hij had niet de mentaliteit die het bedrijf zocht.

Hoe hoger de functie, hoe zwaarder sociaal-culturele vaardigheden een rol gaan spelen. Zulke kleine drama's spelen zich in Nederland dagelijks af en worden te gemakkelijk voor discriminatie verstrekt.

Cultuurverschillen vormen een onzichtbare barrière. Je kunt ze niet meten en daarom vallen ze vrijwel altijd weg in de statistieken, net als in het SCP-onderzoek. Het vergt veel ervaring en training om ze te herkennen, en bovendien een diepgaande kennis van de Nederlandse cultuur.

Het bagatelliseren of ontkennen van de Nederlandse cultuur, zoals tegenwoordig vaak gebeurt, is niet alleen onzinnig maar heeft ook uitermate negatieve gevolgen. Wie zijn land wil delen met immigranten zal de spelregels expliciet moeten maken. Doe je dat niet, dan sluit je iedereen die deze onuitgesproken codes niet kent buiten. Dat is wat op dit moment gebeurt.

Arnold Enklaar heeft een reïntegratiebureau voor allochtonen en is auteur van 'Nederland, tussen nut en naastenliefde. Op zoek naar onze cultuur'.

▶ Raadpleeg de 'Discriminatie-monitor' op scp.nl

RUBEN L. NL